

VESMÍR SA PRIHOVÁRA TÝM, KTORÍ POČÚVAJÚ

KONTAKT

The title 'KONTAKT' is rendered in a bold, black, sans-serif font. A teal-colored arc curves around the letters from the top left to the bottom right. Small teal dots are scattered across the letters and the background, suggesting a starry sky or a digital interface.

IKAR

CARL SAGAN

MEDZINÁRODNÝ BESTSELLER

**KON
TAKT**

The logo consists of the words 'KON' and 'TAKT' stacked vertically in a bold, black, sans-serif font. A thick, black, circular brushstroke is drawn around the text, starting from the top left and ending at the bottom right, creating a sense of motion or a partial circle. The text is centered within this circular element.

CARL SAGAN

KONTAKT

The title 'KONTAKT' is rendered in a bold, black, sans-serif font. The letters are arranged in two rows: 'KON' on top and 'TAKT' on the bottom. A large, thick, black circular brushstroke partially encircles the text, starting from the top left and ending at the bottom right. Several small white dots are scattered across the letters and the circular stroke, resembling stars or dust particles.

Preložila Martina Fedorová

IKAR

Copyright © 1985 by Carl Sagan
All rights reserved. Original publisher Simon & Schuster, LLC.
Translation © 2025 by Martina Fedorová
Cover design © Emily Shields
Slovak edition © 2026 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-575-0612-6

*Pre Alexandru,
ktorá dovŕši plnoletosť s príchodom nového milénia.
Nech vašej generácii zanecháme lepší svet,
než je ten, ktorý sme dostali.*

PRVÁ ČASŤ

SPRÁVA

*Moje srdce sa chveje ako suchý list.
V mojich snoch krúžia planéty.
Na moje okno tisnú sa hviezdy.
V spánku sa pomaly otáčam.
Moja posteľ, teplá planéta.*

– MARVIN MERCER
P.S. 153, Fifth Grade,
Harlem New York City, 1981

TRANSCENDENTNÉ ČÍSLA

Maličká, môj nedbalý šmah rukou ti strel letné hry.
Nie som ja len muškou skôr?
A nie si aj ty ľudský tvor?
Mám rád spev, vzlet z vín,
až raz mi slepá dľaň strie z krídel čas.

– WILLIAM BLAKE

Muška, Počul som spievať anjela
Slovenský spisovateľ, 2004 (M. Andričík)

Podľa ľudských meradiel to nijako nemohol byť niečí výtvor. Bolo to veľké ako celý svet. No tak zvláštne a zložito vytvarované, tak jasne to plnilo nejaký komplexný účel, že to muselo byť vyjadrením určitej myšlienky. Kľzavo sa to pohybovalo po polárnej dráhe okolo veľkej modrobielej hviezdy, pripomínajúc obrovský polyéder pokrytý miliónmi kôrovcov. Ako hore dnom obrátené misky, každá z nich sledovala určitú časť oblohy. Ani jedno súhvezdie nezostalo opomenuté. Ten polyhedrálny svet plnil svoju záhadnú funkciu už mnoho eónov. Bol veľmi trpezlivý. Mohol si dovoliť čakať donekonečna.

Keď ju priviedli na svet, vôbec neplakala. Zvrástila drobné čelíčko, potom doširoka roztvorila oči. Zadívala sa na žiarivé lampy, na postavy v bielych a zelených odevoch, na ženu, ktorá ležala na stole pod ňou. Zaplavili ju vzdialene známe zvuky. Na tvári mala výraz trochu zvláštny pre novorodenca – hádam zmätok.

Keď mala dva roky, vedela zodvihnúť ruky nad hlavu a sladkým hláskom povedať: „Tata, hop.“ Jeho priatelia sa nahlas čudovali. Také malé dieťa a už vie zdvorilo poprosiť. „To nie je zdvorilosť,“ namietal jej otec. „Keď chcela, aby sme ju zodvihli, zakaždým sa rozkričala. Tak som jej raz povedal: Ellie, nemusíš kričať. Len povedz: Tata, hop. Deti sú veľmi bystré. Však, Preš?“

Vďaka otcovým mocným rukám aj teraz urobila *hop* a spokojne sa zahniezdila v záratnej nadmorskej výške na jeho pleciach, pevne zvierajúc drobnými prstekom pramene jeho rednúcich vlasov. Tu hore bol život omnoho lepší, omnoho bezpečnejší, než keď sa musela predierať lesom nôh. Tam dole mohol na človeka každú chvíľu niekto stúpiť. Lahko sa tam mohol stratiť. Pevnejšie sa zachytila otcových vlasov.

Rozlúčili sa s opicami, a keď zabočili za roh, zočili čudné zviera so škrvnami na koži, s dlhými kostnatými nohami a dlhočizným krkom, ktoré malo na hlave čosi, čo vyzeralo ako rožky. A dívalo sa na nich zhora. „Má taký dlhý krk, že z neho nikdy nedostane ani jeden zvuk,“ povedal jej otec. Bolo jej toho úbohého tvora, odsúdeného na mlčanie, ľúto. No zároveň v jeho prítomnosti cítila nesmiernu radosť z toho, že vôbec jestvuje, nadšenie, že sú na svete aj takéto zázraky.

„Smelo, Ellie,“ jemne ju povzbudila matka. V nežnom hlase zaznela známa kadencia. „Prečítaj to.“ Sestra jej mamy neverila, že trojročná Ellie vie čítať. Bola presvedčená, že sa rozprávky na dobrú noc jednoducho naučila naspamäť. Dnes, v tento sychravý marcový deň, keď sa spolu prechádzali po State Street, zastali pred výkladom. Za sklom sa v lúčoch skúpeho slnka leskol vínočervený kameň. „Klenoty,“ prečítala Ellie pomaly a zreteľne vyslovila každú z troch slabík.

S pocitom previnenia otvorila dvere do hosťovskej izby. Na polici, tak ako si to pamätala, stálo staré rádio značky Motorola. Bolo veľmi veľké a ťažké, a keď ho – pritískajúc si ho

k hrudi – niesla, takmer jej spadlo. Na zadnej strane bol nápis *Nebezpečenstvo. Neodkrývať*. Vedela však, že ak nie je zapojené, nijaké nebezpečenstvo nehrozí. Sústredene vystrkovala špičku jazyka, keď uvoľnila skrutky a odstránila kryt.

Ako predpokladala, to, čo uvidela, nebol nijaký miniatúrny orchester ani malilinkí hlásatelia, ktorí by si tam pokojne žili svoje malilinké životy, pripravení zareagovať, kedykoľvek prepne páčkový spínač do polohy *zapnuté*. Namiesto toho tam boli krásne sklenené banky, trochu podobné žiarovkám. Niektoré dokonca pripomínali kupoly moskovských chrámov, ktoré videla v knihe. Kovové kontakty na základniach dokonale zapadali do päťíc. Stále s odstráneným zadným krytom a páčkovým spínačom v polohe *zapnuté* zapojila rádio do najbližšej zásuvky. Ak sa ho ani len nedotkne, ak sa k nemu ani len nepriblíži, nemôže jej nijako ublížiť.

Po chvíli začali banky vydávať hrejivé svetlo, no rádio mlčalo. Bolo „pokazené“ a už roky odpočívalo na polici. Uvoľnilo miesto modernejšiemu prijímaču. Jedna elektrónka sa však nerozsvietila. Odpojila rádio zo zásuvky a opatrne vytiahla nespolupracujúcu elektrónku z päťice. Vnútri objavila malý štvorcový kus kovu, pripojený k tenkým drôtikom. *Tie drôty vedú elektrický prúd*, prebehlo jej hlavou. A ten sa musí nejako dostať do elektrónky. Jeden z kontaktov bol trochu ohnutý, no s trochou úsilia sa jej ho podarilo narovnať. Zastrčila elektrónku naspäť na miesto, a keď zapojila rádio do elektriny, s potešením zbadala, že aj tá sa rozžiarila. Šum statickej elektriny ju obklopil ako oceán. Ostražito šibla pohľadom k zatvoreným dverám a rýchlo znížila hlasitosť. Otočila voličom označeným *frekvencia* a z rádia sa ozval hlas, ktorý vzrušene rozprával – nakoľko mu rozumela – o akomsi ruskom stroji, ktorý hore v nebi donekonečna krúži okolo Zeme. *Donekonečna*, zamyslela sa. Opäť otočila voličom, či sa jej podarí zachytiť nejaké iné stanice. Naďalej ostražitá, aby ju nikto neprichytil, odpojila prijímač zo siete a voľne priskrutkovala

zadný kryt. Zodvihnúť rádio a vrátiť ho späť na policu bolo omnoho ťažšie, než ho odtiaľ zložiť.

Keď trochu zadychčaná vyšla z hostovskej izby, odchytila ju mama a znova spustila:

„Je všetko v poriadku, Ellie?“

„Áno, mami.“

Tvárila sa nenútene, ale srdce jej búšilo a dlane sa jej potili. Vybehla dozadu na dvor a usalašila sa na svojom obľúbenom mieste, kde s kolenami pritiahnutými k brade znova premýšľala o všetkom, čo sa ukrývalo vnútri rádiového prijímača. Sú tie elektrónky naozaj potrebné? Čo by sa stalo, keby ich po jednej povyberala? Tatino ich raz nazval vákuové elektrónky. Lenže čo sa vlastne deje vnútri takej vákuovej elektrónky? Akože tam naozaj nie je nijaký vzduch? A ako sa vlastne dostane *do* rádia hudba orchestra či hlasy hlásateľov? Často tam opakovali „v éteri“. V prenesenom význame to vraj znamená vzduch. Prenáša sa teda zvuk, ktorý počuje z rádia, vzduchom? A čo sa udeje vnútri rozhlasového prijímača, keď otočí voličom a zmení stanicu? Čo je vlastne *frekvencia*? Prečo ho musí zapojiť do elektriny, aby fungovalo? Dala by sa nakresliť mapa, ktorá by znázorňovala, ako sa v rádiu šíri elektrický prúd? Vedela by ho rozobrať bez toho, aby si ublížila? A vedela by ho potom opäť zložiť?

„Čo porábaš, Ellie?“ spýtala sa jej mama, keď prechádzala okolo s košom bielizne, aby ju vyvesila na šnúru.

„Nič, mami. Len premýšľam.“

V desiatom lete jej života ju vzali na prázdniny k dvom bratrancom, ktorých neznášala, do zrubovej osady na brehu ktoréhosi z jazier Horného polostrova štátu Michigan. Hoci nijako nechápala, prečo by mali ľudia, ktorí žijú pri jazere v štáte Wisconsin, absolvovať päťhodinovú cestu autom k inému jazeru v štáte Michigan. Najmä ak sa tam nakoniec majú stretnúť s dvomi protivnými, umrncanými chalanmi.

Desať- a jedenásťročným. Skutoční hlupáci. Ako môže tatino, ktorý sa k nej inak vždy správa nanajvýš láskavo a rozumne, chcieť, aby sa tam celý čas bavila s tými idiotmi? Rozhodla sa, že sa im bude čo najviac vyhýbať.

Bolo dusno, zem zahalila bezmesačná noc, keď po večeri zašla sama k drevenému mólu. Práve sa tadiaľ prehnal motorový čln a strýkov člnok priviazaný ku kolu sa rozkolísal na sčerenej hladine jazera. Okrem vzdialeného cvrlikania cikád a takmer podprahového výkriku kdesi na opačnom brehu panoval všade dokonalý pokoj a ticho. Zodvihla oči k oblohe posiatej drahokamami hviezd a srdce sa jej divoko rozbúchalo.

Bez toho, aby čo len na chvíľu odtrhla oči od tej krásy, nahmatala pod sebou miesto porastené mäkkou trávou a ľahla si. Obloha horela svetlom hviezd. Boli ich tisíce, mnohé mihotavo blikotali, niektoré žiarili jasne a bez prerušenia. Stačilo sa zadívať o čosi pozornejšie a videli ste, že každá z nich má trochu iný farebný odtieň. Tá, ktorá tak jasne svieti, nie je náhodou trochu domodra?

Obomi dlaňami sa zaprela do zeme pod sebou; bola pevná, stabilná... upokojujúca. Opatrne sa posadila, ostražito sa pozrela vľavo aj vpravo, preskúmala dlhý breh jazera oboma smermi. Na oboch stranách videla vodu. Svet vyzerá plochý, pomyslela si. Lenže v skutočnosti je to guľa. Obrovská guľa, ktorá sa uprostred oblohy raz za deň... otočí. Pokúsila sa predstaviť si, ako sa točí spolu s miliónmi ľudí hovoriacimi rôznymi jazykmi, poobliekanými do všakovako čudných šiat, nalepenými na tú istú obrovitánsku guľu.

Znova sa natiahla do trávy a sústredene sa usilovala pocítiť to, že zem sa točí. Možno sa jej to podarí. Aspoň trochu. Na opačnej strane jazera sa medzi najvyššími konármi zaligotala hviezda. Stačilo, aby trochu prižmúrila oči, a zrazu z nej vytryskli tancujúce lúče svetla. A keď ich prižmúrila trochu viac, lúče poslušne zmenili svoju dĺžku a tvar. Zdalo sa jej

to alebo... nie, tá hviezda je zrazu nad stromami. Hoci ešte pred niekoľkými minútami jej svetlo prebleskovalo medzi konármi. Je nepochybne vyššie. Takže to je to, čo chcú povedať, keď hovoria, že vychádza hviezda, pomyslela si. Zem sa otáča opačným smerom. Na jednom konci oblohy vychádzajú hviezdy. Tomu miestu sa hovorí *Východ*. Na druhom konci oblohy, vzadu za chatkami, hviezdy zapadajú. Preto sa tomu miestu hovorí *Západ*. Raz za deň sa Zem otočí a tie isté hviezdy vyjdú opäť na tom istom mieste.

Ak sa však niečo také veľké, ako je Zem, otočí v priebehu jediného dňa, musí sa to pohybovať bláznivou rýchlosťou. A teda aj všetci, ktorých pozná. Všetci sa spolu s ňou krúčia neuveriteľne rýchlo. Zdalo sa jej, že to skutočne cíti, že cíti, ako sa Zem otáča – že si to nielen predstavuje v hlave, ale že to naozaj cíti kdesi hlboko v tele, na samom dne svojho brucha. Bolo to ako viesť sa na prízemie veľmi rýchlym výťahom. Zaklonila hlavu čo najviac, aby v jej zornom poli nezostalo nič z toho, čo bolo pripútané k Zemi, až kým nevidela iba čiernočierne alebo a žiarivé hviezdy. S vďačnosťou podľahla závratnému pocitu, že bude lepšie, ak sa obomi rukami pevne zachytí trsov trávy a bude sa ich držať ako o život. Inak by sa možno zrútila do neba a jej drobné telíčko by oproti tej obrovskej tmavej klenbe bolo ešte nepatrnejšie.

Nahlas vykrikla a vzápätí umlčala vlastný výkrik zápätím. Preto ju jej bratrance nakoniec predsa len našli. Zliezli dolu svahom, aby na jej tvári zočili nezvyčajnú zmes rozpakov a prekvapenia, ktorú si dychtivo prisvojili veriac, že objavili nejakú indiskrétnosť, ktorú by mohli neskôr predhodiť jej rodičom.

Kniha bola lepšia než film. Po prvé, bolo v nej toho oveľa viac. A niektoré obrázky boli v knihe celkom iné než vo filme. V oboch mal však Pinocchio – drevená bábka v životnej veľkosti, ktorá sa na konci zázračne zmení na ozajstného

chlapca – na sebe široký biely golier a končatiny pripojené k telu drevenými kolíkmi. Keď Geppetto dokončuje bábku Pinocchia, otočí sa k nej chrbtom, a vtedy ho dobre mierený kopanec okamžite vystrelí do vzduchu. V tej chvíli prichádza stolárov priateľ a pýta sa ho, čo robí rozvalený na zemi. „Učím,“ odpovie mu Geppetto dôstojne, „mravce rátať.“*

Ellie to pripadalo mimoriadne vtipné a s radosťou o tom rozprávala svojim priateľom. No zakaždým, keď to opakovala, kdesi na samom okraji jej vedomia sa mihla nevyslovená otázka: Bolo by *možné* naučiť mravce rátať? A chcel by to vôbec niekto skúsiť? Obklopený hemžiacimi sa stvoreniami, ktoré všade vlezú, a mohli by ho dokonca neprijemne poštípať? Čo také mravce vlastne vedia?

Niekedy sa zobudila uprostred noci, lebo potrebovala ísť na záchod, a naďabila na otca. Stál pred zrkadlom v pyžamových nohaviciach, súčasťou jeho výrazu súvisiaceho s holiacou penou na hornej pere bolo aristokratické pohrdanie. „Ahoj, Preš,“ oslovil ju skrátenou formou slova *precious*, ktorým jej hovoril, aká je preňho vzácna. Elli zbožňovala, keď jej tak vravel. Prečo sa holil uprostred noci, keď ho nikto nevidel a bolo jedno, či je alebo nie je oholený? „Lebo,“ usmial sa, „tvojej mame to jedno nie je.“ Po rokoch zistila, že túto so smiechom utrúsenú poznámku vtedy chápala iba sčasti. Jej rodičia sa skutočne milovali.

Po škole sa odviezla na bicykli do malého parku pri jazere. Z kabely spod sedadla vytiahla *Príručku rádioamatéra* a knihu *Yankee z Connecticutu na dvore kráľa Artuša*. Po chvíli rozmýšľania sa rozhodla pre tú druhú. Hrdina Twainovho románu sa po údere do hlavy ocitá v artušovskom Anglicku.

---

* Collodi, Carlo, *Pinocchiove dobrodružstvá*, Slovart, 2024 (preklad Mária Štefánková)

Možno je to iba sen a klam. A možno je to naozaj. Skutočne by bolo možné cestovať v čase? S bradou opretou o kolená listovala v knihe, aby našla svoju obľúbenú pasáž, kde Twainovho hrdinu zajme muž oblečený v brnení, ktorého považuje za utečenca z miestneho blázince. Keď spolu dôjdu na vrchol kopca, uvidia pred sebou mesto:

„*Bridgeport?*“ spýtal som sa, ukazujúc na mesto.

„*Camelot,*“ odpovedal mi.*

Zahľadela sa na hladinu modrého jazera a usilovala sa predstaviť si mesto, ktoré by mohlo byť Bridgeportom z devätnásteho a zároveň Camelotom zo šiesteho storočia, keď k nej dobehla mama.

„Všade som ťa hľadala. Prečo nie si tam, kde ťa môžem nájsť?“ spýtala sa. „Ellie,“ zašepkala, „stalo sa niečo hrozné.“

V siedmej triede sa učili o *π*. Bolo to grécke písmeno, ktoré vyzeralo ako Stonehenge v Anglicku: dva zvislé stĺpy s priečkou na vrchu – π . Keď zmeriame obvod kruhu a vydělíme ho jeho priemerom, dostaneme *π*. Doma Ellie vzala vrchnák zo záväzného pohára, v ktorom bola majonéza, omotala okolo neho šnúрку, potom ju natiahla a pravítkom odmerala obvod kruhu. To isté urobila s priemerom a následne jej hodnú chvíľu trvalo, kým vydělila jedno druhým. Dostala číslo 3,21. Pripadalo jej to dosť jednoduché.

Na druhý deň im učiteľ, pán Weisbrod, povedal, že π je približne 22/7, teda asi 3,1416. No v skutočnosti, ak by sme chceli byť presní, to bolo desatinné číslo, ktoré pokračovalo donekonečna bez toho, aby sa v ňom číslice opakovali v nejakých pravidelných pozíciách. *Donekonečna*, pomyslela si Ellie. Zodvihla ruku. Bol iba začiatok školského roka a na tejto hodine sa ešte na nič nepýtala.

---

* Twain, Mark, *Yankee z Connecticutu na dvore kráľa Artuša*, Petit Press, 2016 (preklad Miloš Ruppeldt)

„Ako vôbec vieme, že to desatinné číslo pokračuje donekonečna?“

„Jednoducho to vieme,“ povedal učiteľ s istou dávkou podráždenia.

„Ale ako? Ako to môžeme vedieť? Ako môže niekto vyrátať číslo, ktoré pokračuje donekonečna?“

„Slečna... Arrowayová,“ vyhľadal jej meno v triednom zozname. „Nedávajte mi hlúpe otázky. Márnite náš vzácny čas.“

Ellie ešte nikto nikdy nenazval hlúpou a pri tom slove jej vyhrkli slzy. Billy Horstman, ktorý s ňou sedel v lavici, sa k nej opatrne natiahol a dlaňou jej prikryl ruky. Jeho otca nedávno obvinili z manipulácie s tachometrami ojazdených áut, ktoré predával, takže pokiaľ išlo o verejné poníženie, bol veľmi vnímavý. Ellie vzlykajúc vybehla z triedy.

Po škole sa bicyklom odviezla do knižnice neďalekej vysokej školy, aby tam prelistovala niekoľko kníh o matematike. Z toho, čo sa jej z nich podarilo vyčítať a pochopiť, vyplynulo, že jej otázka vôbec nebola hlúpa.

Podľa Biblie si starí Hebreji očividne mysleli, že π sa rovná trom. Gréci a Rimania, ktorí toho vedeli o matematike naozaj dosť, ani len netušili, že číslice v π pokračujú donekonečna bez pravidelného usporiadania. Bola to skutočnosť, ktorú objavili až pred nejakými dvestopäťdesiatimi rokmi. Odkiaľ sa to má dozvedieť, ak sa nesmie pýtať? Pokiaľ išlo o prvé čísla za desatinnou čiarkou, pán Weisbrod mal pravdu. π nebolo 3,21. Možno bolo viečko od majonézy trochu pokrivené a nepredstavovalo dokonalý kruh. Alebo nebola dosť sústredená, keď merala motúziku. No aj keby bola naj sústredenejšia na celom svete, nikto od nej nemohol očakávať, že niečo odmeria s presnosťou na nekonečný počet desatinných čísel.

Bola tu však ešte jedna možnosť. π sa síce odmerať nedalo, ale dalo sa *vypočítať*. S takou presnosťou, ako sa komu

zachcelo. Ak ovládáte čosi, čomu sa hovorí kalkulus, môžete dokázať vzorce pre π , ktoré vám ho umožnia vypočítať na toľko desatinných miest, koľko sa vám zachce. V knihe boli uvedené vzorce pre π í delené štyrmi. Niektorým z nich nerozumela. Iné ju ohromili: $\pi/4$, ako sa písalo v knihe, je rovnaké ako $1 - 1/3 + 1/5 - 1/7 + \dots$ a aj tie zlomky pokračovali donekonečna. Rýchlo sa to pokúsila vypočítať, striedavo zlomky sčítala a odčítala. Súčet bol raz väčší ako $\pi/4$, inokedy zase menší ako $\pi/4$, no človek mohol jasne vidieť, že ten rad čísel vedie k správnej odpovedi. A hoci sa k nej ani takto nedá celkom dostať, ak ste veľmi trpezliví, môžete sa k nej dostať veľmi, veľmi blízko. Považovala za zázrak, že tvar každého kruhu na svete súvisí práve s týmto radom zlomkov. Ako môžu kruhy vedieť čokoľvek o zlomkoch? Skrslo v nej pevné odhodlanie, že sa ten kalkulus naučí, nech by to bolo čokoľvek.

V knihe sa písali aj iné veci: o π sa tam hovorilo ako o *transcendentnom* čísle. Neexistovala totiž nijaká rovnica vyjadriteľná obyčajnými číslami, ktorou by sa dalo π vypočítať, pokiaľ by nebola nekonečne dlhá. Už sa naučila niečo z algebry a chápala, čo to znamená. Vedela aj to, že π nie je jediné transcendentné číslo. V skutočnosti je transcendentných čísel nekonečne veľa. Transcendentných čísel je dokonca nekonečne viac ako obyčajných čísel, hoci π bolo jediné z nich, o ktorom kedy počula. A π bolo na mnoho rozličných spôsobov prepojené s nekonečnom.

Podarilo sa jej zahliadnuť čosi nesmierne úžasné. Obyčajné čísla v sebe ukrývajú nekonečno transcendentných čísel, ktorých existenciu by ste však bez poriadneho zahĺbenia sa do matematiky nikdy neuhádli. Len občas sa niektoré z nich, ako napríklad π , nečakane objaví v každodennom živote. No väčšina z nich – nekonečné množstvo z nich, pripomenula si v duchu – zostáva v úkryte, robia si tam, čo sa im zachce, a niekto ako večne podráždený pán Weisbrod o ich existencii ani len netuší.

Johnovi Staughtonovi dovidela až do žalúdka hneď od prvej chvíle. Ako mohla jej mama čo len uvažovať o tom, že sa zaňho vydá – nehovoriac o tom, že od otcovej smrti prešli sotva dva roky –, bolo pre Ellie nerozlúštiteľnou záhadou. Celkom dobre vyzeral, a keď si dal záležať, aj celkom dobre predstieral, že mu na vás naozaj záleží, ale bol to puntičkár a tyran. Nútil svojich študentov, aby chodili do domu, kam sa presťahovali, vyplieť burinu a postarať sa o záhradu, a keď odišli, nepríjemne si z nich uťahoval. Ellie povedal, že je iba prvý rok na strednej a že sa nemá v nijakom prípade obzerať po tých inteligentných mladíkoch, ktorí k nim chodia. Bol to nafúkaný, nepríjemný človek, ktorý sa zadúšal pocitom vlastnej dôležitosti. Bola si istá, že ako profesor tajne opovrhoval jej mŕtvym otcom, ktorý bol celý život iba majiteľ železiarstva a predavač. Staughton jej dal jasne najavo, že záujem o rádiá a elektroniku je pre dievča nevhodný, že na to nijakého vhodného manžela nechytí, že jej úsilie porozumieť fyzike je iba naivný a pochabý rozmar, u dievčaťa nanajvýš podivuhodný. „Čistá pochabosť,“ opakoval. Je jasné, že na to nemá. Je to jednoducho objektívna skutočnosť, s ktorou sa bude musieť nejako zmieriť. Hovorí jej to pre jej vlastné dobro. Veď ona mu za to raz poďakuje. Je docentom na fyzikálnej fakulte. Kto iný by mohol lepšie vedieť, čo to obnáša. Jeho kázanie ju zakaždým rozčúlilo, a to aj napriek tomu, že nikdy predtým – hoci tomu Staughton odmietal uveriť – o vedeckej kariére neuvažovala.

Nebol láskavý a nežný ako jej otec, a o tom, čo je zmysel pre humor, nemal ani potuchy. Keď niekto omylom predpokladal, že je Staughtonova dcéra, veľmi ju to pobúrilo. Mama ani jej nevlastný otec nikdy nenavrhl, aby si zmenila meno na *Staughtonová*; zaiste vedeli, akej odpovede by sa dočkali.

Hoci aj v ňom občas skrsla iskierka srdečnosti, ako vtedy, keď jej do nemocnice – tesne po tom, ako jej vybrali krčné mandle – priniesol nádherný kaleidoskop.

„Kedy ma budú operovať?“ spýtala sa ospalo.

„Už ťa operovali,“ odpovedal Staughton. „Budeš v poriadku.“ Znepokojilo ju, ako je možné, že jej niekto bez jej vedomia a súhlasu môže ukradnúť celý blok času, a vinila z toho svojho otčima. Hoci už vtedy si uvedomovala, že to bolo detinské.

To, že by ho jej matka mohla skutočne milovať, bolo pre ňu nepredstaviteľné. Určite sa znovu vydala, lebo sa cítila príliš osamelá alebo slabá. Potrebovala niekoho, kto by sa o ňu postaral. Ellie sa zaprisahala, že sa nikdy nezmieri s tým, že by mala byť od niekoho závislá. Otec zomrel, matka sa jej odcudzila a Ellie bola nútená žiť ako vyhnanec v dome puntičkárskeho tyrana. A už ju nikto nevolal *Preš*.

Tak veľmi túžila niekam ujsť.

„*Bridgeport?*“ povedal som ja.

„*Camelot,*“ povedal on.

KOHERENTNÉ SVETLO

Od chvíle, keď som si prvýkrát uvedomila, že mám schopnosť používať svoj rozum, bola moja túžba učiť sa taká naliehavá a mocná, že ani výčitky iných ľudí či moje vlastné pochybnosti mi nezabránili, aby som nasledovala tento prirodzený impulz, daný Bohom. Len On vie prečo; a vie aj to, že som Ho prosila, aby mi odňal svetlo rozumu a ponechal mi iba tolko, kolko je potrebné, aby som dodržiavala Jeho zákon, lebo čokoľvek navyše je pre ženu nadbytočné, teda aspoň podľa niektorých ľudí. Hoci iní dokonca tvrdia, že to pre ňu môže byť škodlivé.

– JUANA INÉS DE LA CRUZ

Chcel by som čitateľovej láskavej pozornosti ponúknuť doktrínu, ktorá, ako sa obávam, mu zrejme bude pripadať divoko paradoxná a rozvratná. Táto doktrína je nasledovná: je nežiaduce veriť tvrdeniu, keď neexistuje dôvod, aby sme ho považovali za pravdivé. Musím, samozrejme, pripustiť, že ak by sa tento názor presadil, zmenil by sa náš spoločenský život a politický systém; a keďže oboje je v súčasnosti bezchybné, musí to zavážiť proti môjmu tvrdeniu.

– BERTRAND RUSSELL
Sceptical Essays, I (1928)

Okolo tej modrobielnej hviezdy obiehal v rovníkovej rovine obrovský prstenec rozličných úlomkov – skál a ľadu, kovov a organických látok –, na vonkajšom okraji červenkastý, na tom

bližšie k hviezde skôr modrastý. Polyéder veľkosti celého sveta sa prešmykol medzerou v prstenci a vynoril sa na jeho druhej strane, pričom ho zahalil tieň ľadovcových balvanov a rotujúcich horských masívov. Teraz však, nesený vlastnou trajektóriou k bodu nad opačným pólom hviezdy, miliónmi miskovitých výbežkov odrážal jagavé slnečné svetlo. Ak ste sa pozerali veľmi pozorne, mohli ste zbadáť, že sa jeden z nich trochu pohl, akoby sa na niečo potreboval presnejšie zamerať. To, čo by ste ale ani pri najpozornejšom pozorovaní nevideli, bol výbuch rádiových vln, ktoré z neho vytryskli do hlbín vesmíru.

Nočná obloha bola pre ľudstvo od samého počiatku jeho existencie na tejto Zemi spoločníkom a inšpiráciou. Hviezdy ľudí upokojovali. Vnímali ich ako dôkaz toho, že nebesá boli stvorené práve pre nich, aby ich učili a usmerňovali. Až sa táto trápna domýšľavosť stala celosvetovo akceptovaným presvedčením. Ani jedna kultúra sa pred ňou neuchránila. Niektorí ľudia hľadajú na oblohu ako na vstupnú bránu k náboženskému vnímaniu. Mnohí sa cítia zoči-voči vznešenosti a nesmiernosti vesmíru ohromení a pokorení. Iní ho vnímajú ako podnet k tým najextravagantnejším úletom fantázie.

Avšak v okamihu, keď ľudia objavili skutočné rozmery vesmíru a zistili, že aj tie najodvážnejšie z ich predstáv sú v porovnaní s jedinou galaxiou, Mliečnou cestou, vskutku ničotné, podnikli kroky k tomu, aby ich potomkovia hviezdy vôbec nevideli. Milióny rokov ľudia vyrastali s dôvernou znalosťou nebeskej klenby, ku ktorej sa každodenne obracali. V posledných tisícročiach začali stavať mestá a sťahovať sa do nich. V posledných desaťročiach sa veľká časť ľudskej populácie vzdala vidieckeho spôsobu života. S rozvojom techniky a čoraz väčším znečistením ovzdušia v mestách zostali noci bez hviezd. Nové generácie dorastali do zrelosti bez akejkoľvek znalosti oblohy, ktorá fascinovala ich predkov a podnieťla moderný vek vedy a techniky. Väčšina ľudí bez toho, aby